

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Att: Håkan Eriksson

Remissyttrande

Privata utförare – kontroll och insyn

Delbetänkande av Utredningen om en kommunallag för framtiden

SOU 2013:53

Journalistförbundets yttrande tar upp de delar i förslaget som berör allmänhetens insyn.

Principiella förutsättningar

Inledningsvis ser vi det som mycket positivt att utredningens syfte är att ge allmänheten insyn i kommunal verksamhet oavsett utförare. Det har länge varit ett av Journalistförbundets krav att offentligt finansierad eller beställd verksamhet ska kunna granskas av allmänheten så långt möjligt.

I förslaget ska insynen garanteras genom att kommunen via avtal med utföraren ska tillförsäkras insyn som sedan allmänheten ska kunna ta del av.

Journalistförbundet utgår från att lagkonstruktionen innebär att den utförare som inte accepterar allmänhetens insyn i den verksamhet som är tänkt att utföras för kommunens räkning, inte får teckna något avtal.

Vi förutsätter också att sedvanlig sekretessbedömning i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen genomförs när allmänheten vill ta del av uppgifter i utförarens verksamhet som omfattas av uppdraget. Begreppet ”skälig insyn” i författningstexten får därför inte uppfattas som ett slags generalklausul som innebär att uppgifter hos utövaren generellt sett ska ha högre sekretess än motsvarande uppgifter hos kommunen. Annars förloras syftet med likställdhet när det gäller insynen. Se även kommentarerna till utredningens motiveringar nedan.

Vidare måste den praktiska tillgängligheten för allmänheten att kunna ta del av uppgifter vara likvärdig med tillgängligheten hos kommunen. Det får alltså inte uppstå situationer som rent praktiskt eller konkret försvårar insynen. Kommunen måste kräva – och kontrollera – att all information om utförandet finns tillgänglig för utlämnande/sedvanlig sekretessprövning.

Det finns tyvärr redan stora brister i många kommuners sätt att hantera offentliga handlingar. Berörd personal måste få utbildning/kompetensutveckling, för att säkerställa allmänhetens rätt till insyn.

Nedan kommenterar vi också utredningens motiveringar i kapitel 9 med utgångspunkterna enligt ovan.

Utredningens motiveringar

Motiveringstexten återfinns i kapitel 9 där man genomgående hänvisar till praxis i EU-domstolen och den så kallade proportionalitetsprincipen, där upphandlande part – i detta fall kommunerna – inte får ställa större krav än vad som är nödvändigt.¹ Vidare tar utredningen upp pågående förhandlingar i EU om ett nytt upphandlingsdirektiv som i framtiden kan påverka svensk lagstiftning.²

Journalistförbundet uppfattar det som en svaghet i förslaget att utredaren tar alltför stor hänsyn till eventuella utslag i EU-domstolen eller kommande lagstiftning från EU. Det är naturligtvis alltid fråga om avvägningar, men vi hade hellre sett en motiveringstext som fastställt att allmänhetens insyn är så viktig och en så väsentlig del av den svenska konstitutionen att den är nödvändig när avtal om upphandling träffas. Sedan får eventuella tvister i frågan till slut lösas av EU-domstolen.

Vi är medvetna om att ett sådant resonemang till viss del är en främmande fågel i EU sammanhang, men vi vet också att Sverige i andra sammanhang drivit öppenhetsfrågor med framgång.

¹ SOU 2013:53, sid 231

² SOU 2013:53, sid 244

I motiveringstexten skriver utredningen också att det inte finns ”någon anledning för kommunen eller landstinget att i avtalet kräva att uppgifter som skulle komma att omfattas av sekretess hos kommunen eller landstinget ska ges in”.³

Det uppfattar vi som mer eller mindre felaktigt. Även om vissa verksamheter omfattas av sekretess i Offentlighets- och sekretesslagen, ska sekretess prövas i varje särskilt fall när uppgiften begärs ut. Vi uppfattar utredningens konstaterande som ett slags generalklausul, som står i strid med offentlighetslagstiftningens grundläggande syfte och kärna.

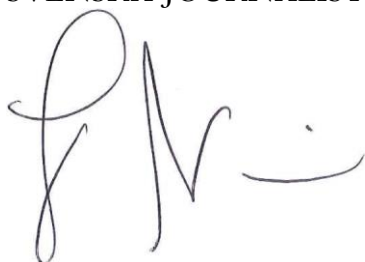
Vidare hävdar utredningen att vissa uppgifter kan allmänheten ta del hos andra myndigheter, varför de tydligen inte behövs hos utföraren. Vi vänder oss emot ett sådant resonemang, eftersom utredningens uppdrag är att lägga förslag som ska öka och underlätta allmänhetens insyn.

Kapitel 9 genomsyras dessutom av en alltför stor försiktighet från utredarens sida, där undantagen från insyn framhålls i större utsträckning än argumenten för ökad insyn. Det gäller exempelvis utförarens ekonomi, bemanning, personalens utbildning med mera. Utan att gå in på detaljer hade Journalistförbundets förväntat sig ett klarare budskap från utredaren – att allmänhetens insyn är så viktig att utföraren helt enkelt får anpassa sig till det kravet. Annars blir det inget avtal.

Sammanfattning

Med hänvisning till kommentarerna ovan och i det fall de nämnda principiella förutsättningarna blir uppfyllda, har Journalistförbundet inget att invända mot förslaget i de delar som berör allmänhetens insyn.

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

Jonas Nordling
Förbundsordförande

³ SOU 2013:53, sid 245